

SVENSKA AVDELNINGEN AV INTERNATIONELLA
JURISTKOMMISSIONEN

RAPPORT

MELLANÖSTERNPROGRAMMET

AVSEENDE VERKSAMHETSÅRET 2001

Stockholm 22 maj 2002

Per Stadig
programansvarig

RAPPORT

TILL SIDA AVSEENDE VERKSAMHETSÅRET 2001

INNEHÅLLSFÖRTECKNING

AVTAL	3
STYRGRUPP	3
Samarbete ICJ - mottagarorganisationer	4
SAMMANFATTNING AV AKTIVITETER OCH RESULTAT	5
Enskild rättshjälp.....	5
Lagförslag, lagändringar	6
Dokumentation, forskning	6
Seminaries, utbildningar	7
Gender	8
Internationell lobbying.....	9
Rättegångsobservationer	9
ANALYS	10
Mål/måluppfyllelse	10
Problem	11
Ev. förändringar i den fortsatta verksamheten.....	12
Risker.....	13
EKONOMISK ÖVERSIKT	14
Bilaga 1: Ekonomisk redovisning av programverksamhet - organisationer	
Bilaga 2: Ekonomisk redovisning av programverksamhet - Rule of Law, särskilda projekt samt programkostnader (dvs. projektrelaterade kostnader)	

AVTAL

I enlighet med § 10.1 och § 10.4 i ramavtalet med Sida, ref: 1999-04826, lämnar härmed Svenska Avdelningen av Internationella Juristkommissionen (ICJ-S) rapport rörande Mellan-östernprogrammet för perioden 1 januari -31 december 2001.

STYRGRUPP

Programansvarig Per Stadig
Övriga medlemmar Abdel Hay Alami (tom maj)
Eva Berndtsson
Lill Dahlberg (from sep)
Agneta Johansson
Nadege Nicolet
Helena Rosén Andersson

Anställd handläggare Annika Lindgren

Styrgruppen har under året haft tio protokollförda möten då programmets verksamhet diskuterats och planerats. En arbetsordning som reglerar ansvaret för olika delar av programmets verksamhet har fastställts. Ansvaret med att följa upp verksamhetsplaner, budget och rapporter från de organisationer som får ekonomiskt bidrag har fördelats mellan styrgruppens medlemmar.

Under året har ett förslag till rättegångsmanual utarbetats. Manualen skall när den färdigställts användas som handledning för de rättegångsobservatörer som skickas ut på uppdrag av ICJ-S.

I september genomförde styrgruppen en halvdags internutbildning. En medlem i styrgruppen, Agneta Johansson, gav en historisk genomgång av Palestinakonflikten och de internationella fördrag som är relevanta.

Utredningsresor genomfördes vid fem tillfällen:

4-18 februari	Eva Berndtsson, Per Stadig, Annika Lindgren Möten med samtliga organisationer, ordförande i Högsta Domstolen i Gaza m.fl.
2-10 april	Annika Lindgren Givarmöten med WCLAC och PCHR samt möten med de flesta övriga organisationer
11-22 juli	Per Stadig Möten med de flesta av våra organisationer
6-10 oktober	Per Stadig Förberedande givarmöte för LAW samt möten med flera av våra organisationer
25-30 oktober	Agneta Johansson, Joakim Nergelius (ordförande i svenska avd.) Möten med flera israeliska och palestinska organisationer

Deltagande i internationella konferenser:

19-20 januari	Per Stadig Konferens i Bryssel arrangerad av Euro-Mediterranean Human Rights Network för att diskutera strategier. På mötet deltog MR-organisationer och bidragsgivare.
1-4 oktober	Per Stadig Möte i Malaga arrangerat av PCHR och LAW i samarbete med spanska stödkommittén för palestinier. Uppföljning av Durbankonferensen.
2-4 december	Per Stadig Två möten i Genève angående tillämpningen av 4:e Genèvekonventionen. Mötena var arrangerade av dels EMHRN, dels PCHR och LAW.

Deltagande i konferenser i Sverige:

27-29 april	Agneta Johansson, Per Stadig ”Access to Justice” – seminarium i Uppsala där Khader Shkirat från LAW var inbjuden talare.
-------------	---

SAMARBETET MELLAN ICJ-S OCH MOTTAGARORGANISATIONERNA

Eftersom ICJ-S har fungerat som bidragsgivare och samarbetspartner i Palestina och Israel ända sedan 1989 har ett stort förtroendekapital byggts upp hos de lokala MR-organisationerna. Det innebär att det finns en öppenhet och vilja hos organisationerna att med ICJ-S diskutera såväl interna organisatoriska problem som juridiska frågor och framtida strategier. Styrgruppens roll har varit att fungera både som bollplank och stöd för organisationerna. De mest erfarna medlemmarna i styrgruppen har under det senaste året också fått fungera som ett moraliskt stöd till flera av våra samarbetspartners, som arbetat under svår press och ofta mått mycket dåligt.

När det gäller det internationella arbetet har styrgruppen deltagit i de förberedande diskussionerna och planeringen för flera av de internationella konferenser som hållits. Det har gällt frågor kring tillämpningen av 4:e Genèvekonventionen, möjligheten till internationell bevakning i regionen och övrig internationell lobbying, uppföljning av Durbankonferensen, arbetet inför MR-kommissionens möte i april. Styrgruppen var också involverad i de juridiska diskussionerna kring krigsförbrytelser och föreberedelse av åtal mot Sharon.

När det gäller det lokala arbetet har styrgruppen med samtliga organisationer ständigt tagit upp behovet av ett ökat och förbättrat samarbete mellan organisationerna. Detta har gällt såväl samarbetet de palestinska organisationerna sinsemellan som samarbetet mellan de palestinska och israeliska organisationerna. Det har varit särskilt viktigt att driva den frågan under det år som gått då den politiska situationen medfört extra stora samarbetsproblem.

Flera av de mindre organisationerna, till exempel JC SER, RCHRS och PCATI, har fått hjälp med administrativa frågor. Det har gällt rutiner kring rapportering, uppställning av ekonomiska rapporter, hjälp att söka ny bidragsgivare. När det gäller de större organisationerna, som till exempel WCLAC och PCHR, har administrativa rutiner och verksamhetsplanering diskuterats tillsammans med övriga internationella givare på s.k. givarmöten.

Styrgruppen har också varit involverad i planeringen kring kommande givarmöten för LAW och Birzeit Institute of Law.

SAMMANFATTNING AV AKTIVITETER OCH RESULTAT

Programmet har i hög grad påverkats av de oroligheter och den våldsspiral som inleddes i september 2000. Samtliga organisationer har, mer eller mindre, tvingats förändra och anpassa sin verksamhet till den rådande politiska situationen. Det innebär att många aktiviteter som var planerade fått ställas in på grund av praktiska problem eller för att andra aktiviteter blivit mer akuta. Fokus har riktats mot kränkningar begångna av ockupationsmakten och mindre mot reformarbete av det palestinska samhället, och aktiviteterna har koncentrerats på enskild rättshjälp och dokumentation av övergrepp. Organisationerna har, trots alla problem, på ett föredömligt sätt haft förmågan att anpassa sin verksamhet till den rådande situationen.

ENSKILD RÄTTSHJÄLP

Antalet fängslade personer ökade dramatiskt, bland annat genom massarresteringar utförda av den israeliska säkerhetsstyrkan (GSS). Detta gällde även minderåriga, där man också kunde notera en markant straffskärpning. Antalet personer som dömts till administrativt förvar ökade också markant. Även den palestinska myndigheten har använts sig av massarresteringar och flera personer har hållits fängslade under lång tid av säkerhetsskäl, utan att delges rimliga skäl för detta.

Till följd av det stora antalet fängslade ökade arbetsbelastningen på samtliga organisationer som arbetar med rättshjälp.

Arbetet har mött svårigheter då israeliska myndigheter begränsat möjligheterna för fängslade palestinier att få tillgång till advokathjälp. Dessutom har palestinska advokater nekats tillträde till israeliska häkten, något som föranledde de palestinska och israeliska organisationerna att gemensamt föra frågan till Israels Högsta Domstol.

De palestinska organisationerna har samarbetat med de israeliska organisationerna när det gäller såväl att spåra fängslade som att företräda dem juridiskt. Arbetet med att lokalisera fångar, som till stor del har utförts av Hamoked, har försvårats. Vid flera tillfällen har Hamoked – till skillnad från tidigare - inte fått information från IDF (Israeli Defence Forces) utan tvingats kontakta statsåklagaren för att få information.

PCATI har under året gjort över 100 fängelsebesök till personer som hålls av GSS av säkerhetsskäl, och tagit vittnesmål av samtliga.

För att möta det ökade behovet av rättshjälp startade JLAC, i samarbete med andra NGOs, projektet ”Prisoners Project” med bidrag från ICJ-S. Projektet bidrog till att ge fängslade tillgång till advokat samt gav ekonomisk och praktisk hjälp till anhöriga att besöka de fängslade.

En allvarlig försämring har noterats när det gäller hanteringen från de israeliska myndigheternas sida av fall som rör rätten att bosätta sig, olika typer av besökstillstånd, resetillstånd, familjeåterförening och förseningar i registrering av barn. Man har också noterat en ökning när det gäller husförstörelse och konfiskering av land. Bland annat Hamoked, LAW och JCSE har gett rättshjälp i dessa frågor.

I Gaza har PCHR och Al Mezan huvudsakligen givit rättshjälp till personer som utsatts för övergrepp av de israeliska styrkorna. Målen har rört markförstörelse, förstörelse av enskild egendom, dödande av civila eller skador som tillfogats civila. Vidare gavs hjälp till palestinska fångar i israeliska fängelser och där kunde man märka en kraftig ökning i antalet fängslade.

KavLaOved ger rättshjälp till arbetare som inte på annat sätt kan få sina rättigheter tillgodosedda. Bland annat stödjer de palestinska arbetare som arbetar i Israel eller hos israeliska arbetsgivare på ockuperad mark. Antalet palestinier som arbetar i Israel har minskat kraftigt, dels för att färre arbetstillstånd ges, del för att antalet illegalt anställda minskat. KavLaOved har haft stor framgång i de fall de driver för palestinier och den summa pengar som organisationen genom domstolsförhandlingar eller på annat vis fått ut för sina klienter, överstiger betydligt det bidrag ICJ-S ger.

Adalah har under året drivit 16 fall i Israels Högsta domstol. Fallen har gällt de palestinska medborgarna i Israel och deras rättigheter; till exempel gällande utbildning, språk, kultur och rättighet till land och byggande. Adalah har också varit engagerade i den nationella undersökningskommission som tillsattes för att utreda dödsfallen av palestinier med israeliskt medborgarskap i oktober-2000. Dessutom är Adalah juridisk rådgivare till Knessetmedlemmen Azmi Bishara i samband med de rättegångar som pågår mot honom. Sammantaget har dessa två uppgifter tagit en stor del av Adalahs tid, och det har inneburit att man ägnat sig mindre åt den planerade fokuseringen på beduiners och kvinnors rättigheter.

LAGFÖRSLAG, LAGÄNDRINGAR

När det gäller det lagstiftande arbetet så kunde inget genomföras under första halvåret eftersom de israeliska avspärningarna omöjliggjorde möten mellan medlemmarna i den lagstiftande församlingen. Under senare delen av året återupptogs dessa möten med hjälp av videokonferenser. Detta innebar att även organisationernas samarbete med de palestinska myndigheterna, när det gällde att ge synpunkter och kommentarer till olika lagförslag, utfördes i mindre omfattning än planerat. De flesta av de palestinska organisationerna har ändå deltagit i det lagstiftande arbetet genom att delta i seminarier tillsammans med det lagstiftande rådet och Human Rights Committee och genom att ge förslag till tillägg och ändringar på lagförslag.

KavLaOved driver flera mål av principiellt intresse vid arbetsdomstolen, bland annat ett mål som skall avgöra vilken lag som skall tillämpas för palestinier som arbetar på israeliska bosättningar.

PCATI har fört en intensiv kampanj, framförallt inom Knesset, mot det lagförslag som Likud lagt fram om möjligheten att använda ”moderate physical pressure” som en förhörsmetod

Flera israeliska organisationer har försökt driva frågan om kompensation för tortyroffer, för att förhindra ett lagförslag som innebär att det inte skall vara möjligt att driva mål om kompensation vid israeliska domstolar.

DOKUMENTATION/FORSKNING

Så gott som samtliga organisationer ökade sina ansträngningar när det gällde dokumentation. Samtidigt försvårades situationen för fältarbetarna på grund av de israeliska avspärningarna och den våldsamma situationen. Extra utrustning införskaffades, såsom kameror, bandspelare, skyddsutrustning, mobiltelefoner. Dessutom anställdes ytterligare fältarbetare för att bevaka platser dit organisationens ordinarie fältarbetare inte kunde resa.

Den ökade rapporteringen från fältarbetarna innebär en ökad möjlighet för organisationerna att rapportera händelser via pressmeddelanden. För att nå en avvägning mellan snabbhet och korrekthet började LAW och PCHR vid sidan av vanliga pressmeddelanden även att ge ut ett veckomeddelande innehållande en sammanfattning av veckans händelser.

DCI-P har analyserat hur palestinska barn och ungdomar har behandlats i israeliska fängelser. Man har kunnat konstatera en klar skärpning i utdömandet av straff för till exempel stenkastning jämfört med tidigare år. DCI-P har också fört en noggrann statistik över antal döda och skadade barn sedan Intifadan startade. För att nå ut med den alarmerande informationen har DCI-P publicerat pressmeddelanden och olika faktablad och ständigt uppdaterat sin hemsida.

De israeliska organisationerna har arbetat i motvind när det gäller opinionsbildning. Vid utgången av 2001 hade den israeliska allmänheten mindre förståelse än tidigare för vikten av att respektera palestiniernas mänskliga rättigheter. B'tselems ursprungliga mål att få fler personer att stödja frågor om mänskliga rättigheter har därför misslyckats och organisationen fick koncentrera sig på att behålla det stöd man hade sedan tidigare.

Flera rapporter har publicerats av palestinska organisationer under året. Det har gällt bland annat brott mot 4:e Genèvekonventionen, diskriminering av palestinier i Östra Jerusalem och en analys av studentvalen i Palestina.

De israeliska organisationerna har publicerat rapporter om till exempel utomrättsliga avrättningar, bruket av tortyr, arméns utövande av våld mot civila och det ökade våld som bosättare utövat mot palestinier.

Utöver det juridiska bibliotek som finns på Birzeits universitet så har även Al Haq ett bibliotek som är öppet för allmänheten. Al Haq bibliotek, som upptar ca 3000 volymer, består av böcker och skrifter om internationell lag och frågor gällande mänskliga rättigheter. I Gaza har PCHR ett relativt fungerande MR-bibliotek som är öppet för allmänheten.

SEMINARIER, UTBILDNINGAR

Trots problem att förflytta sig på grund av de israeliska avspärningarna så har en hel del kurser och utbildningar kunnat hållas, även om de blivit mycket färre än vad som ursprungligen planerats. Nedan nämns några exempel på utbildningar som hållits lokalt. Utöver det så har representanter från flera av organisationerna deltagit i olika typer av utbildning utomlands.

DCI-P har, som en del av sitt utbildningsprogram, utbildat och informerat barn om barns rättigheter. En del av detta görs genom Barn till Barn – metoden, dvs. barn utbildar varandra. En prioriterad del av organisationens kurser har rört flickors rättigheter och behov.

RCHRS har arrangerat flera seminarier för olika målgrupper där man bland annat debatterat Intifadan och dess konsekvenser för rättssamhället, studentval och politiska rättigheter. Flera av dessa seminarier har följts upp i lokala media.

Adalah har arrangerat två seminarier där ansvariga politiker, myndigheter, institutioner och NGOs debatterat aktuella frågor. Deltagandet har varit stort, ca 100 personer per seminarium och frågor som diskuterats är bland annat beduinernas rättigheter och den palestinska juristens roll inom MR-området.

Al Mezan har inom sitt så kallade ”Face the Public”-program organiserat 21 möten under året. Programmet syftar till att stärka den enskilde individens möjlighet att delta i beslutsprocessen. Mötena har varit välbesökta, i genomsnitt 60 deltagare per möte, och som exempel på ämnen som debatterats kan nämnas arbetslösheten inom olika sektorer, bristen på vatten, UNRWAs finansiella kris och hur den påverkar de palestinska flyktingarna.

Al Mezan har organiserat seminarier om bland annat barns rättigheter till fri- och obligatorisk utbildning. Al Mezan är också involverad i projektet ”Skydd mot barnens rättigheter” tillsammans med Gaza Community Mental Health Program, Projektet är delvis finansierat av

Rädda Barnen och syftar till att informera barn, föräldrar och sociala myndigheter om barnens rättigheter

GENDER

Flera av organisationerna har genderrelaterade frågor på sitt program och några har också särskilda enheter för kvinnofrågor. Den enda renodlade kvinnoorganisation vi samarbetar med, WCLAC, har arbetat under stor press. Utöver den extra arbetsbelastning som den politiska situationen medfört, så fick organisationen ekonomiska problem vid slutet av året. En effekt av den rådande situationen blev att WCLAC för första gången såg sig tvingade att även arbeta med fattighetsbekämpning. Delar av personalens lön avsattes till mat, medicin och övriga förnödenheter, som delades ut till de mest behövande kvinnorna.

Under året fick 338 misshandlade kvinnor hjälp via WCLAC:s ”Hotline service”. Dessutom gavs enskild rättshjälp till över 500 kvinnor.

Ett projekt startade i Hebron, med syfte att hjälpa de kvinnor som blivit änkor till martyrer. När män dör som martyrer drabbas deras kvinnor dubbelt. Utöver att de förlorar sin man så blir de också offer för familjens beslut om deras framtid. Besluten kan innebära att de blir bortgifta med den avlidnes bror eller någon annan ur hans familj, under förevändning att man därigenom tryggar änkans och de eventuella barnens framtid. På det viset kan familjen behålla den ekonomiska ersättning som lämnas till martyrens familj.

WCLAC är mycket engagerad i utformningen av den palestinska familjelagstiftningen och arbetar för en jämställd lag mellan män och kvinnor. För att kunna påverka i denna riktning har WCLAC påbörjat arbetet med en dokumentsamling om kvinnans legala och sociala status under tidigare lagstiftningar. WCLAC är också involverade i arbetet med nya lagförslag gällande det sociala skyddet för kvinnor. Detta sker i nära samarbete med såväl andra NGOs som det lagstiftande rådet och de palestinska myndigheterna.

Under året publicerade WCLAC rapporten ”Status of Palestinian Women”, som beskriver kvinnans status och ekonomiska, politiska och sociala rättigheter. Rapporten trycktes i 1 000 exemplar och distribuerades till NGOs, skolor, myndigheter, kvinnocenter m.m.

WCLAC organiserade flera kurser i mänskliga rättigheter där målgruppen var studenter, akademiker, kvinnor, barn och representanter för palestinska myndigheter. Dessutom hade WCLAC, i samarbete med det nationella Röda Korset, utbildning i hur man kan bistå ambulanspersonal och andra som arbetar under stor psykisk press.

WCLAC deltog i sju internationella seminarier om kvinnors rättigheter

RCHRS arrangerade en kurs angående kvinnors deltagande i rättssamhället.

Al Mezan hade inom sitt ”Face the Public” program ett välbesökt möte där man debatterade våldet mot kvinnor. Genomsnittet av kvinnliga deltagare på möten inom ”Face the Public” har varit 17 %. Detta kan jämföras med mötet gällande våld mot kvinnor, där 78 personer deltog varav endast 6 var män.

INTERNATIONELL LOBBYING

Flera organisationer samarbetade om en alternativrapport till FN: s kommitté mot tortyr. Rapporten presenterades på kommitténs möte i Genève i november.

Med bidrag från bland annat ICJ-S påbörjades under 2001 arbetet med att skriva en alternativ rapport till FN:s kommitté om barns rättigheter.

Flera organisationer deltog i Durban-konferensen- "World Conference against racism, racial discrimination, xenophobia and related intolerance". LAW arbetade aktivt med förberedelser och planering av olika workshops inför konferensen. Delvis bekostades detta med hjälp av projektbidrag från ICJ-S. ICJ-S bekostade också deltagande i konferensen för representanter från JCSEK och WCLAC.

De flesta organisationer hade möten med FN:s undersökningskommission (Commission of Inquiry) som besökte Israel och Palestina i början på året. De palestinska organisationerna vägrade att träffa Mitchell-kommissionen men lämnade skriftliga rapporter. De israeliska organisationerna hade möten även med Mitchell-kommissionen.

Flera organisationer träffade också representanter för FN:s kommission för mänskliga rättigheter och rapporterade också skriftligt till kommissionen.

LAW och PCHR samarbetade med andra internationella NGOs med förberedelser och planering av möten gällande 4:e Genèvekonventionen.

LAW har haft omfattande kontakt med internationella media och inrättade under 2001 en särskild enhet med uppgift att sköta relationerna till media. LAW samarbetade också med andra internationella organisationer angående en rapport till EU-kommissionen om den palestinska grundlagen.

PCATI bedrev en kampanj riktad till de utländska ambassaderna i Israel, i syfte att öka medvetenheten om Israels bruk av tortyr i häkte. Efter terrorrådet i USA den 11 september tyckte sig PCATI märka en viss likgiltighet från de västerländska staterna, vilket man upplevde som oroväckande.

RÄTTEGÅNGSOBSERVATIONER

I samband med att de nya avtalen med organisationerna skrevs för perioden 2001-2003 involverades fler organisationer än tidigare i observatörsprogrammet. Avsikten var att fler observatörsuppdrag än tidigare år skulle genomföras. Nu blev det i stället så att flera rättegångar, till vilka vi planerat sända rättegångsobservatörer eller redan haft observatörer på plats, ställdes in eller flyttades fram.

Följande uppdrag genomfördes:

1-4 juli	Advokat Göran Luterkort, Malmö	Samarbetspartner DCI-P
	Rättegång i israelisk militärdomstol i Megido samt besök i Megidofängelset.	
	Rättegången, som avsåg stenkastande barn, ändrades till en förhandling om villkorlig frigivning.	
7-12 juli	Jurist Birgitta Elfström, Göteborg	Samarbetspartner DCI-P
	Två rättegångar i israelisk militärdomstol i Beit El, gällande stenkastande barn.	

Besök hos palestinska MR-organisationer, sjukhus i Gaza samt möten med nyligen frigivna barn och ungdomar.

- 3-6 dec Advokat Bertil Leander och Lars Edman, Malmö Samarbetspartner DCI-P
Planerat för två rättegångar i israelisk militärdomstol i Beit El, gällande stenkastande barn. Effekten av en självmordsbombning som inträffade 1 dec blev rigorösa avspärningar och vare sig vittne eller andra kunde förflytta sig till domstolen, varpå rättegången inställdes. Ett alternativt program med besök hos MR-organisationer arrangerades.
- 10 dec Advokat Per Stadig Samarbetspartner Adalah
Rättegång i Nazareth gällande Ashmir Bishara

Styrgruppens policy är att inte använda gruppens egna medlemmar som observatörer. Vid rättegången mot Bishara gjordes ett undantag eftersom det var problematiskt att hitta någon som med kort varsel kunde åka, samtidigt som det var en principiellt viktig rättegång att närvara vid.

Rapporter från de enskilda observatörsuppdragen har skickats till Sida och GK (och övriga relevanta mottagare i Sverige och Israel enligt en fastställd mailinglista). Birgitta Elftsröm väckte stort intresse efter sitt uppdrag. Hon lyckades själv intressera media och intervjuades i ett flertal tidningar, i radio och tv. Hennes rapport har också efterfrågats och distribuerats i fler exemplar.

Erfarenheten visar, enligt bedömningar från såväl advokater som de åtalade, att observatörernas närvaro medför att straffen blir lindrigare. Dessutom uppmärksammas domstolarna om att det finns en internationell bevakning av rättssäkerheten och tillämpningen av internationell lag.

ANALYS

MÅL /MÅLUPPFYLLELSE

Kommentarer till de mål som finns uppställda i vår ansökan:

Mål: Ökad medvetenhet om och ett starkare försvar för de mänskliga rättigheterna.

Med tanke på utvecklingen i Mellanöstern sedan det palestinska upproret startade i september 2000 är det svårt att påstå att verksamheten under 2001 fört oss närmare målet.

I ansökan angavs vad vi önskade uppnå med stödet till organisationerna:

1. *Starkare MR-organisationer med fler medlemmar/volontärer delaktiga i arbetet*
2. *Ett ökat och mer utvecklat samarbete mellan MR-organisationerna i det utåtriktade arbetet*

Delvis på grund av den tillspetsade situationen under 2001, men också beroende på olika synsätt på flera viktiga frågor, har det under året uppstått konflikter mellan de israeliska och palestinska MR-organisationerna. Kritiken har från båda sidor huvudsakligen gått ut på att "den andra sidan" politiserat vissa frågor. Det har bl. a rört sig om synen på bosättningarna och huruvida de är civila eller militära mål. Det har också gällt benämningen av bosättningarna i Jerusalemområdet, där några valt att kalla dem "neighbourhoods". Motsättningarna har i första hand varit mellan BTSELEM och de palestinska organisationerna, medan det när det gäller övriga organisationer har funnits en större samsyn.

Det vi önskade uppnå inom området Rule of Law var bland annat:

1. *Starkare organisationer för yrkesgrupper inom Rule of Law-sektorn*
2. *Ett mer utvecklat samarbete mellan MR-organisationerna och de lagstiftande organen*
3. *Ökad närvaro inom FN-systemet till försvar av mänskliga rättigheter*
4. *Regionalt samarbete mellan MR-organisationer (vidareutbildning av jurister på Västbanken och i Gaza med hjälp av jurister från närområdet)*

En ovilja hos den exekutiva makten att släppa ifrån sig makt har inneburit att rättsväsendet inte kunnat utvecklas, vilket i sin tur medfört att yrkesorganisationer för personal inom domstolar och åklagarmyndigheter inte heller fått möjlighet att utvecklas.

Advokatsamfundet, som har en av president Arafat utsedd styrelse, har inte hållit demokratiska val som planerat vilket inneburit att någon utveckling av samfundet inte heller varit möjlig. Problemen inom domarkåren är i princip detsamma, med av presidenten utsedda domare i stället för att domarna tillsätts av ett råd utsett av det lagstiftande rådet (PLC).

Svårigheterna för PLC att sammanträda, samt oviljan från presidentens sida att ratificera beslutad lagstiftning, har inneburit ett svalnande intresse från organisationernas sida att arbeta med lagstiftningsfrågor. Samtidigt måste det dock sägas att framsteg gjorts på detta område, där organisationerna fått gehör för många av de synpunkter de haft på lagstiftningsarbetet.

De palestinska MR-organisationerna har under de senaste åren utvecklat sitt arbete för den internationella rätten, såväl inom FN-systemet som utanför. Det gångna året har dock inneburit allvarligt begränsade möjligheter för representanter från framför allt Gaza och Västbanken att överhuvudtaget närvara vid internationella möten, då de inte fått tillstånd att lämna Palestina.

2001 har inneburit avsevärda svårigheter att utveckla det regionala samarbetet dels på grund av svårigheterna att röra sig lokalt, regionalt och internationellt, dels på grund av att många av organisationerna varit fullt upptagna med akuta MR-problem inom sitt geografiska verksamhetsområde.

PROBLEM

De israeliska avspärningarna och förstörelsen av vägar, vatten och elledningar medförde att samtliga palestinska organisationer fick problem. Personalen kunde under långa perioder inte ta sig till kontoren och detsamma gällde naturligtvis för de klienter som behövde besöka dem. I Gaza tvingades Al Mezan hyra nya lokaler eftersom deras kontor var beläget i ett område i Jabalia som under en lång period utsattes för bombattacker. ICJ-S bidrog till kostnader för ett nytt kontor i Gaza City. RCHRS och JLAC, vars kontor ligger nära Arafats högkvarter var under långa perioder omringade av israeliska tanks. När personal från RCHRS så småningom (feb-02) kunde besöka sitt kontor kunde de konstatera att israeliska soldater såväl plundrat som vandaliserat kontoret.

På grund av den rådande politiska situationen minskade organisationernas kritik vad gällde den palestinska myndighetens kränkningar av de mänskliga rättigheterna. Kritiken koncentrerades istället mot ockupationsmakten. Ett exempel på problemet med att kritisera den egna myndigheten visade sig i samband med att den palestinska myndigheten utfärdade dödsstraff för kollaboratörer. Att kritisera dödsdomarna mot kollaboratörer var naturligtvis en mycket känslig politisk fråga eftersom MR-organisationerna inte kunde räkna med allmänhetens stöd. LAW och PCHR valde att genast publicera pressmeddelanden där dödsstraffet fördömdes, medan Al Haq som tidigare fördömt dödsstraffet nu valde att inte agera. Vi hade en lång diskussion med Al Haq om vikten av att som palestinsk MR-organisation ha en tydlig policy i frågor som denna.

När det gäller de enskilda organisationerna så har Al Haq under året haft interna problem. I juli blev General Director Muhammed Abu Harthieh, av styrelsen ombedd att lämna in sin avskedsansökan. Anledningen var misstankar om missbruk av pengar. Vi blev informerade via andra bidragsgivare och ej via styrelsen, vilket föranledde oss att kontakta styrelsen och framföra en stark protest. Vi meddelade att allt vårt stöd till Al Haq ställdes in tills vi fått en fullständig förklaring till det inträffade samt information om hur det påverkat det dagliga arbetet i organisationen. Efter en hel del brevväxling och ett möte i oktober med representanter för Al Haqs styrelse blev det mesta klarlagt. Styrelsen anställde en ny Director (Randa Siniora), med lång erfarenhet av MR-organisationer och tidigare anställningar på Al Haq och WCLAC. Styrgruppens bedömning av Randa Siniora var att hon hade mycket goda förutsättningar för att klara upp Al Haqs tillfälliga kris. Utbetalningen till Al Haq för andra halvåret 2001 gjordes ej förrän i december, då vi fått en garanti från Randa Siniora att organisationens arbete fungerade bra igen.

Även LAW har haft organisatoriska problem. I oktober 2000 inleddes ett samarbete med ett konsultföretag i syfte att förbättra den interna strukturen av organisationen. Ett förslag till ny organisationsstruktur presenterades i maj 2001 och ledningen inledde ett ambitiöst arbete för att genomföra de föreslagna förändringarna. Detta arbete plus den extra arbetsbelastning som intifadan medfört, har inneburit att LAW blivit kraftigt försenade med den ekonomiska redovisningen. På ett förberedande givarmöte i oktober fick LAW ta emot mycket kraftig kritik från vissa givare, som också ställde nya kostsamma administrativa krav på organisationen. På mötet framstod tydliga skillnader mellan NGOs och representationskontoren när det gäller förhållningssättet till en samarbetspartner. Detta har komplicerat och fördröjt den fortsatta planeringen av givarmöten och också påverkat LAWs dagliga arbete.

Vid Birzeit Universitetet, där vårt stöd bland annat går till uppbyggnad och drift av det juridiska biblioteket, har man under året haft stora problem att genomföra arbetet som planerat. Biblioteket är det enda i sitt slag i Palestina och en förutsättning för det lagstiftningsarbete som pågår i det lagstiftande rådet. Under långa perioder har vägen till Birzeit varit helt avstängd, vilket inneburit att vare sig studenter eller personal kunnat ta sig till universitetet.

Ett annat problem som rört hela Birzeit - universitetet är bristen på pengar. Även om law center haft sin finansiering klar med medel från bidragsgivare så har personalen endast delvis fått ut sina löner. Det har komplicerat den ekonomiska redovisningen eftersom pengarna deponerats på ett av universitetens konton och redovisats som utbetalda. Redovisningssystemet har kritiserats av bidragsgivare på de förberedande givarmöten som hållits under året.

EVENTUELLA FÖRÄNDRINGAR I DEN FORTSATTA VERKSAMHETEN

Eftersom den politiska situationen är så svårbedömd är det också svårt att förutse behovet av eventuella förändringar i verksamheten. Organisationerna måste tillåtas en stor flexibilitet när det gäller förändringar och prioriteringar av den egna verksamheten.

Styrgruppen bedömer i dagsläget att det huvudsakligen är tre områden som måste prioriteras i det fortsatta arbetet.

1. Fortsatt stöd till de palestinska organisationer som arbetar internationellt för att stärka det folkrättsliga stödet för det palestinska folkets rättigheter.
2. Fortsatt stöd till de palestinska organisationer som arbetar för att förbereda det palestinska samhället för val och demokrati.
3. Fortsatt stöd till de israeliska organisationer som arbetar för palestiniernas folkrättsliga krav och för att påverka den israeliska opinionen i det avseendet.

RISKER

Vi har ju redan sett exempel på hur utrustning och lokaler hos våra mottagarorganisationer mer eller mindre förstörts av den israeliska militärmakten. Det finns naturligtvis stora risker att detta upprepas och att vi åter blir ombedda att ge bidrag för nyinvesteringar. Att inte stödja en återuppbyggnad skulle vara fel av flera skäl. Dels förlorar organisationerna praktiska möjligheter att fortsätta sin verksamhet och tidigare nerlagt arbete går förlorat, dels legitimeras och accepteras ockupationsmaktens kränkningar.

En annan risk som vi redan sett tydliga tecken på är utbrändhet hos personalen på organisationerna. De allra flesta har arbetat alldeles för mycket och under en omänsklig press och dessutom i avsaknad av starkt internationellt stöd. Av organisationerna är det endast WCLAC som arbetat aktivt med att ge sin personal professionell rådgivning. Att behålla fokus på planerat reformarbete och framtida strategier kan visa sig problematiskt när de rent humanitära behoven är så stora.

EKONOMISK ÖVERSIKT

KOSTNAD	SIDA BIDRAG	UTFALL	ÖVERFÖRT TILL 2002
Programverksamhet organisationer	9 650 000 kr	9 650 000 kr	0 kr
Programverksamhet Rule of Law	300 000 kr	252 732 kr	47 268 kr
Programverksamhet Särskilda projekt och nya organisationer	1 500 000 kr	1 987 000 kr	- 487 000 kr
Projektrelaterade kostnader	540 000 kr	445 214 kr	94 786 kr
Administration	1 080 000 kr ¹		
	800 000 kr ²		

Mellanösternprogrammet har till största del följt budget för år 2001. Samtliga organisationer har erhållit fullt årsanslag enligt budget och de avtal som tecknats med organisationerna

Fler organisationer än beräknat ansökte om extra medel för tidsbegränsade projekt. För att kunna ge stöd till dessa projekt beviljade Sida i december ett förskott på 800 000 kr av medel avsedda för år 2002 (se ovan)

Följande bidrag beviljades till särskilda projekt under perioden januari -december 2001.

(I Sida rapporten nov-01 anges vilka av dessa projekt som beviljades under första halvåret och med hänvisning till relevant Sida beslut)

JLAC	<i>Prisoners project</i>	500 000	utbetalades i två delar efter rapport
LAW	<i>Apartheid research project</i>	400 000	
PCATI/LAW	<i>Urgent petition project</i>	200 000	
Al Mezan	<i>Rent of a new office</i>	100 000	
Al Haq	<i>Computer and printer</i>	57 000	
JCSER	<i>Communication capacity</i>	120 000	
DCI-P	<i>Alternative report to UN</i>	110 000	
PCHR	<i>Emergency funding</i>	200 000	
PCHR	<i>Geneva Conference</i>	300 000	

¹ Redovisningen av det administrativa bidraget har lämnats i årsrapporten från ICJ-S, maj 2001

² Utöver det beviljade bidraget erhöles i december ett förskott på 800 000 kr av medel avsedda för år 2002.

MELLANÖSTERNPROGRAMMET 2001-2003, PROGRAMVERKSAMHET ORGANISATIONER, PER 01-12-31

Organisationer/institut	Budget/år	Utfall 01	Utfall 02	Utfall 03	Total budget	Totalt utfall	Återstår
Adalah	400 000	400 000			1 200 000	400 000	800 000
Al Haq	400 000	400 000			1 200 000	400 000	800 000
Al Mezan Center	200 000	200 000			600 000	200 000	400 000
Birzeit Institute of Law	400 000	400 000			1 200 000	400 000	800 000
Palestine Yearbook	200 000	200 000			600 000	200 000	400 000
B'tselem	1 000 000	1 000 000			3 000 000	1 000 000	2 000 000
DCI-P	800 000	800 000			2 400 000	800 000	1 600 000
Hamoked	800 000	800 000			2 400 000	800 000	1 600 000
JLAC	800 000	800 000			2 400 000	800 000	1 600 000
JCSER	500 000	500 000			1 500 000	500 000	1 000 000
KavLaOved	700 000	700 000			2 100 000	700 000	1 400 000
LAW	1 000 000	1 000 000			3 000 000	1 000 000	2 000 000
PCHR	1 000 000	1 000 000			3 000 000	1 000 000	2 000 000
PCATI	250 000	250 000			750 000	250 000	500 000
RCHRS	200 000	200 000			600 000	200 000	400 000
WCLAC	1 000 000	1 000 000			3 000 000	1 000 000	2 000 000
Summa	9 650 000	9 650 000	0	0	28 950 000	9 650 000	19 300 000

MELLANÖSTERNPROGRAMMET 2001-2003, PROGRAMVERKSAMHET O PROGRAMKOSTNADER, PER 01-12-31

PROGRAMVERKSAMHET

Rule of Law	Budget/år	Utfall 01	Utfall 02	Utfall 03	Totalbudget	Totalt utfall	Återstår
rättegångsobservationer	100 000	103 283			300 000	103 283	196 717
utbildning/fortbildning/erfarenhetsutbyte	140 000	127 155			420 000	127 155	292 845
Internationella konferenser/seminarier	60 000	22 294			180 000	22 294	157 706
Summa	300 000	252 732	0	0	900 000	252 732	647 268
Särskilda projekt						0	0
Projektbidrag till organisationer inom avtalet	1 000 000	1 987 000			3 000 000	1 987 000	1 013 000
Projekt- eller programstöd till nya organisationer	500 000				1 500 000	0	1 500 000
Summa	1 500 000	1 987 000	0	0	4 500 000	1 987 000	2 513 000

PROGRAMKOSTNADER

Styrgruppen, förlorad arbetsförtjänst	72 000	14 968			216 000	14 968	201 032
Programansvariga, förlorad arbetsförtjänst	258 000	258 000			774 000	258 000	516 000
Utredningsresor	210 000	172 246			630 000	172 246	457 754
Summa	540 000	445 214	0	0	1 620 000	445 214	1 174 786

Anmärkning

Programkostnaderna skrivs upp med 4 % per år, vilket ger 1 687 000 kr i total budget
 År 2001- 540 000 kr, år 2002- 562 000 kr, år 2003 - 585 000 kr

